

Партали В. Г.

студентка 5-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОФЕСІЙНІ ПРАВА АДВОКАТА

Проблема захисту професійних прав є безумовно актуальною в різних сферах громадськості у наш час. Ця проблема не оминула і адвокатську діяльність. Коло цих прав досить широке і охоплює мало чи не всі сфери людського і суспільного буття, а їх кількість та якість потребує правового вдосконалення.

Для того, щоб адвокат міг впевнено і ефективно діяти в межах своїх конституційних повноважень, Закон наділяє його правами, що відповідають його функції.

Професійні права — це професійний інструментарій адвоката, його головна зброя у повсякденній боротьбі на правовому фронті. Така дещо мілітаризована риторика є абсолютно виправданою, бо адвокат завжди знаходиться на лінії зіткнення інтересів сторін, чії позиції протистояння бувають не тільки несумісними, але і взаємовиключними. Для адвоката це завжди «боротьба» у відстоюванні законних інтересів чи порушених прав своїх клієнтів фізичних та юридичних осіб. (Фіолевський Д. П. Адвокатура // К.: Правова Єдність. — 2014, С. — 67)

Цій темі у Законі «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» присвячена ст. 20 «Професійні права адвоката». До професійних прав адвоката Закон про адвокатуру відносить:

1. Під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги, а саме:

1) звертатися з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів, до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб);

2) представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб у суді, органах державної влади та органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, у громадських об'єднаннях, перед громадянами, посадовими і службовими особами, до повноважень яких належить вирішення відповідних питань в Україні та за її межами;

3) ознайомлюватися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для адвокатської діяльності документами та матеріалами, крім тих, що містять інформацію з обмеженим доступом;

4) складати заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх у встановленому законом порядку;

5) доповідати клопотання та скарги на прийомі в посадових і службових осіб та відповідно до закону одержувати від них письмові мотивовані відповіді на ці клопотання і скарги;

6) бути присутнім під час розгляду своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів та давати пояснення щодо суті клопотань і скарг;

7) збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою;

8) застосовувати технічні засоби, у тому числі для копіювання матеріалів справи, в якій адвокат здійснює захист, представництво або надає інші види правової допомоги, фіксувати процесуальні дії, в яких він бере участь, а також хід судового засідання в порядку, передбаченому законом;

9) посвідчувати копії документів у справах, які він веде, крім випадків, якщо законом встановлено інший обов'язковий спосіб посвідчення копій документів;

10) одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань;

11) користуватися іншими правами, передбаченими цим Законом та іншими законами. (Закон України Про адвокатуру та адвокатську діяльність// — Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> — назва з екрану)

Щодо процесуальних прав, то їх конкретизовано у Кримінально-процесуальному та Цивільно-процесуальному кодексах України.

Попри те, що Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» декларував достатньо об'ємний перелік адвокатських прав, адвокат далеко не завжди міг ефективно скористатися ними в інтересах справи. Йдеться про право адвоката на запит чи витребування довідки або іншого документа, необхідного для ефективного захисту інтересів клієнта.

Але загальна практика склалася таким чином, що адвокату в цій боротьбі нерідко доводилося відстоювати і постійно доводити свої права перед свавіллям чиновників і завзятими бюрократами. На запит адвоката дивилися переважно як на дитячу забаганку, що відволікає від більш важливих справ. Логіка на той час була проста: адвокат захищає злочинця, а у нас невинних не саджають.

Важливим здобутком чинного Закону є тверда рішучість до безумовного припинення такої саботажної практики. Першим серед прав адвоката стаття 20 Закону називає право «звертатися з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів, до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб)».

Адвокатському запиту повністю присвячується окрема ст. 24 Закону «Адвокатський запит». Принагідно до теми наведемо текст цієї норми Закону: «адвокатський запит — письмове звернення адвоката до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, необхідних адвокату для надання правової допомоги клієнту».

Аналізуючи професійні права, вагомим стає те, що адвокат має право викладати клопотання і скарги на прийомі у посадових осіб та відповідно до

закону одержувати від них письмові мотивовані відповіді на ці клопотання і скарги, бути присутнім при розгляді своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів і давати пояснення за суттю клопотань і скарг, а також виконувати інші дії, передбачені законодавством.

Таким чином, професійні права адвоката нерозривно пов'язані з професією адвоката, бо важлива соціальна роль адвоката в правовій державі пред'являє до нього високі професійні та морально-етичні вимоги. Для того, щоб відповідати цим високим вимогам, кожен, хто обрав в якості професії юридичну діяльність, має наполегливо оволодіти юридичними знаннями, постійно підвищувати свій професійний рівень, щоб повністю відповідати сучасним вимогам і високому призначенню професії адвоката в житті суспільства. Знання права і вміння його застосовувати стало важливою умовою не тільки для здійснення багатьох функцій держав, але й для адвокатської професії. І саме з цією метою адвокати розробляють пропозиції щодо вдосконалення законодавства і направляють їх до компетентних органів, готують проекти законів та інших юридичних актів, дають висновки і відгуки на проекти законів.